

Doina Cmeciu, *Glosar englez-român de termeni și nume biblice. Semnificații în discursul literar*, Bacău, ROVIMED, 2022, 614 p.

După o primă ediție în limba engleză, care a trecut neobservată din cauza pandemiei (*An English-Romanian Glossary of Biblical Names and Terms. Meanings in Literary Discourse*, 2020), Doina Cmeciu revine cu o versiune revizuită și adăugită, în limba română, care beneficiază de un Cuvânt-înainte și de o consistentă Addenda semnate de Nicolae Nicolescu.

Glosar englez-român de termeni și nume biblice. Semnificații în discursul literar (Bacău, Rovimed Publishers, 2022) este mai mult decât un glosar, fiindcă finalitatea demersului nu o constituie inventarierea unor lexeme relevante din *Biblie*, ci înscrierea lor într-un context mai larg de semnificații, care pleacă de la explicații de natură etimologică, lingvistică, semiotică și chiar teologică, dar creează deschideri către stilistică, hermeneutică și, nu în ultimul rând, critică literară. Cele aproape 500 de pagini care includ termeni biblici articulează, în fond, un sistem inter- și transdisciplinar, menit a depăși abordările clasice ale Cărții Sfinte. De altfel, autoarea nici nu-și propune așa ceva, asumându-și, din start, o lectură din unghiul relației între discursul teologic și cel literar, după cum mărturisește, ușor bombastic, în prefața primei ediții: „*Cine, ce, cui, unde, când*, dar, mai ales, *cum* și *de ce* este transmis un mesaj, printr-un discurs expresiv (caracteristic textului biblic și cel literar în egală măsură), celor care vor să asculte, să privească și să citească Cuvântul/cuvintele care întemeiază o realitate a unei lumi/ a lumilor, fie ele și imagine – acestea ar fi pietrele de hotar ale prezentei hărți poetice (= glosar, cartografiat dinspre textul literar către discursul biblic).” (p. 23) Mai relevantă pentru înțelegerea menirii acestei cărți mi se pare însă o precizare din prefața actualei ediții, care surprinde, cu acuitate, câteva dintre mutațiile lumii în care trăim, pledând, implicit, pentru un alt tip de interpretare a *Bibliei*: „Să nu uităm că în Europa creștinismul și creștinătatea, în urma unui îndelung proces de creștinare, au devenit «puterea» care a modelat cultura fiecărui popor, manifestându-se fie pregnant vizibil (în Evul Mediu, Renaștere, sec. al XVII-lea), fie trecând printr-o nouă «redescoperire» și «reînviere» (precum cea din epoca romantică sau cea a sec. al XIX-lea), ori «re-interpretare» postmodernistă. Sentimentul religios a potențat anumite motive, teme, personaje biblice în funcție de interesul omului, de relația ființei cu Divinitatea, dând naștere unui lexicon religios, transpus în discurs artistic, specific fiecărei epoci culturale și viziunii subiective a creatorului. Cercetarea acestui corpus teologic dezvăluie evoluția sau regresul valorilor unei nații, a percepției timpului și spațiului, a Naturii și a firii, a creșterii și descreșterii conștiinței istorice, toate acestea regăsindu-se în discursul literar reprezentativ pentru fiecare epocă culturală.” (p. 20)

Dincolo de ocurențele termenilor biblici (cercetați având ca text de referință *King James Authorised Version*, 1611, respectiv *Biblia* în versiunea diortosită a mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania, 2011), volumul de față are meritul de a oferi cititorului ofertante deschideri către literatură. Spre exemplu, după ce explică, în manieră convențională, semnificațiile termenului „adultery”, Doina Cmeciu extinde compasul interpretativ și indică, într-o generoasă notă de subsol, cele mai importante opere în care întâlnim valorificat acest item: „Păcatul *desfrânării* și opusul acestuia, *fidelitatea*, *devotamentul*, *credincioșia*, sunt teme biblice care hrănesc literatura engleză din toate timpurile. Menționând doar câteva nume și titluri (la fel cum vom

proceda pe parcursul acestui *Glosar*), a se vedea această temă și dezvoltarea ei, potrivit mentalității caracteristice fiecărei epoci culturale, începând cu epoca medievală (teatrul medieval, *Povestirile din Canterbury* ale lui G. Chaucer), trecând prin Renaștere (E. Spencer, Ph. Sidney, W. Shakespeare), sec. al XVII-lea, marcat de aprige conflicte religioase, urmat de perioada augustiniană (romanele lui D. Defoe, J. Swift, H. Fielding, L. Sterne) și de poezii romantici (W. Blake cu al său *Jerusalem*, G. G. Byron cu *Don Juan*), pentru a ajunge la perioada victoriană (dominată de romanele lui Th. Hardy), cea modernistă și postmodernistă (James Joyce, D. H. Lawrence, Graham Green, John Fowles etc.)”. Așa procedează de fiecare dată, depășind cadrele strâmte ale unui glosar standard și căutând să identifice cum a fecundat sursa biblică gândirea și sensibilitatea diverselor epoci literare. După sute de asemenea exemple, concluzia se impune de la sine, cu tăria unui argument imbatabil: *Biblia* nu este doar o carte religioasă fundamentală, ci și cea mai importantă sursă de inspirație pentru scriitorii și artiștii din toate timpurile. Nu întâmplător, arată autoarea, opera lui Shakespeare este dominată de teme și motive biblice.

Dintr-un alt unghi, *Glosar englez-român de termeni și nume biblice. Semnificații în discursul literar* (Bacău, Rovimed Publishers, 2022) se dovedește și un util instrument pentru cei interesați de sursele teologice ale literaturii, dar și pentru înțelegerea nuanțată a modului cum cuvântul biblic dă naștere unor lumi. Asta pentru că Doina Cmeciu trece dincolo de crusta denotativă și scoate la iveală semnificațiile de profunzime ale textului biblic, despre care afirmă că este „un sistem semnificant, un *bibliotext*, constituindu-se ca model originar pentru marile discursuri (artistic, politic, publicitar, cultural) ale secolelor ce i-au urmat. Considerăm că perspectiva hermeneutică (interpretarea caracteristicilor fundamentale ale textului biblic; relația cuvânt rostit – cuvânt scris – literă – A/adevăr conținut – Cuvânt în *Trupat*), analiza literară (genuri și specii literare: narațiune istorică, poezie, dramă, limbă aramaică/ebraică/greacă, epistolă, lege mozaică, parabolă, plângere, proverb/pildă, rugăciune, scrieri apocaliptice, profetie, psalmice, testamentare), cea retorică (folosirea mijloacelor retorice, ca element de unicitate a textului biblic: repetiția, paralelismul, gradația, contrastul, structura chiasmă, organizarea concentrică a ideilor; utilizarea parabolei) și decodarea semiotică (*semnele* distinctive ale *Sfintelor Scripturi*, tipuri de coduri, tipologia actelor de limbaj, perceperea și cartografierea *Cuvântului*, a *Înfăptuirii/Lucrării* și a păstrării în memoria via a omului, a *Zidirii* lui Dumnezeu ca *Semn* prin reinstituire/retrăire întru *scriere*) bazate pe cercetarea atentă etimologică a cuvintelor, pe cunoașterea corectă a datelor istorice, geografice și arheologice ale acelor timpuri îndepărtate ar putea *revela* cititorului modern *adevărul semnificațiilor* mesajului «vorbit» al lui Dumnezeu.” (p. 64-65) Așa se face că, după expunerea riguroasă a unor informații ce probează o documentare solidă, ele sunt dublate de sugestii interpretative care vizează nu doar literatura engleză, ci și literatura română.

O mențiune specială merită consistentul studiu semnat de Nicolae Nicolescu. Modest intitulat „*Biblia*: de la cult la cultură. Câteva considerații din perspectiva gândirii creștin-ortodoxe”, el ne propune o instructivă incursiune, în 12 capitole, în ceea ce a însemnat și înseamnă *Biblia* pentru evoluția umanității. Miezul *Addendei* îl constituie exemplificarea modului cum textul biblic se regăsește în diverse arte, autorul urmărind relațiile cu arhitectura, pictura, sculptura, muzica și literatura. În afara numeroaselor și justelor trimiteri la cultura occidentală și orientală, aş sublinia ideea potrivit căreia „*Biblia* are, dincolo de interesul religios perpetuat, și o imensă

valoare culturală.” La fel de interesantă este descrierea etapelor din traducerea *Bibliei* la noi, precum și impactul ei în stimularea limbii literare, dar și a literaturii pe care a dominat-o vreme de câteva secole. Secțiunea dedicată psalmilor în literatura română (ar merita adusă la zi, prin adăugarea *Psalmilor* lui Radu Vancu) sau trecerea în revistă a scriitorilor în opera cărora găsim elemente biblice constituie alte puncte de referință ale addendei. De altfel, trebuie spus că ea se integrează armonios întregului, rotunjind, convingător, demersul Doinei Cmeciu.

Masivă și excelent documentată, *Glosar englez-român de termeni și nume biblice. Semnificații în discursul literar* (Bacău, Rovimed Publishers, 2022) se impune ca o lucrare de referință pentru cercetarea relației între discursul biblic și cel literar/artistic, dar mai ales pentru înțelegerea nuanțată a modului cum textul religios a rodit pe terenul ficțiunii. O lucrare care confirmă pasiunea și priceperea autoarei, capabilă să ducă la bun sfârșit un proiect complex, care cere erudiție și subtilitate, răbdare benedictină și sprinteneală interpretativă. Le regăsim în acest op care ascunde o muncă sisifică, despre care dau mărturie miile de termeni inventariați, explicați și comentați, dar și notele de subsol, bibliografia și anexele cărții. Deși nu e menționată, lucrarea Doinei Cmeciu mi-a amintit de *Dicționarul de personaje biblice și reprezentarea lor în arte* al Vioricăi S. Constantinescu, de care se desparte totuși prin faptul că aici sunt incluse nu doar personaje, ci și toponime sau evenimente relevante pentru mesajul *Cărții cărților*. Ea acoperă, așa cum bine observă același Nicolae Nicolescu, în Cuvânt-înainte, o lipsă, dovedindu-și din plin utilitatea: „Prin structura materialului oferit (etimologie, definire a termenilor, semnificare contextuală și interpretare, colocații, expresii, exemple, bogate referiri la discursul literar al culturii britanice), lucrarea trece dincolo de utilitatea didactică, trezind, credem, interesul unor categorii mult mai largi de cititori.”

Adrian Jicu¹

Cătălina Bălinișteanu-Furdu, *Old and Middle English Literature. The Literature of the Renaissance*, Bacău, Editura Alma Mater, 2021, 212 pages.

The book is a survey of Old and Middle English literature, of the literature of English Renaissance which is addressed first and foremost to the students (and readers) that want to apprehend the basic information about these literary epochs, as well as about the terms/concepts specific to this period of time. The survey begins with a short presentation of the literary eras which might help the readers differentiate between certain literary movements (we mention here Romanticism, Victorianism, Modernism, Postmodernism, etc.) and know which literary movement a certain writer or creation might belong to. Cătălina Bălinișteanu-Furdu offers in the first chapter a timeline of British literary history together with definitions for specific concepts and examples of works and characters contrived in particular eras.

The second chapter of this book is a survey of Old English literature in which the author discusses the most important events in the Middle Ages which are divided

¹ Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.